

застосування цього механізму вимагає вжиття численних заходів зі збору відповідних доказів та обґрунтування позиції в суді.

### **Література:**

1. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 № 2597-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 20.11.2024).

2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15#Text> (дата звернення: 20.11.2024).

3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15#Text> (дата звернення: 20.11.2024).

4. Постанова Верховного Суду у складі суддів палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 19.06.2024 по справі № 906/1155/20 (906/1113/21) / Верховний Суд. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120341855> (дата звернення: 20.11.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-39>

## **ПРАВОВА ОСНОВА УЧАСТІ ПРОКУРОРА У ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ**

**Романчук Тетяна Анатоліївна**

*аспірант*

*ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова*

*Національної академії наук України»*

*м. Житомир, Україна*

Повномасштабне вторгнення країни аргесорки на територію України, поставило під загрозу не лише економіку нашої незалежної держави, а взагалі саме її існування. Незважаючи на це, завдяки налагодженій співпраці всіх силових відомств та інших державних органів України і вродженій організованості українського народу та, звісно допомоги країн-партнерів, наша держава існує та продовжує боротьбу за виживання.

Водночас загибель людей, вимушені переселенці, військовий стан, пошкодження інфраструктури держави, знищення житлового фонду населення України та багато іншого стало додатковим тягарем для

держави, порушило її інтереси в усіх сферах суспільного життя. Одним із шляхів захисту зазначених інтересів є захист, а точніше представництво держави в судових органах, яке відповідно до Конституції України та Закону України «Про прокуратуру» здійснює прокуратура.

Так, нормами зазначеного закону передбачено, що діяльність прокуратури ґрунтується, серед іншого, на засадах: верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності; презумпції невинуватості; незалежності прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків; політичної нейтральності прокуратури; недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади; неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки [6, ст. 3].

Міжнародні норми передбачають також аналогічні стандарти діяльності органів прокуратури, яка виходить за межі кримінальної юстиції. Так, закріплені в Рекомендації щодо ролі прокурорів поза системою кримінального правосуддя (PM/Rec(2012)11) прокурори повинні здійснювати свої функції та повноваження поза системою кримінального правосуддя у повній відповідності до принципів законності, об'єктивності, справедливості та неупередженості, поведінка прокурорів має бути врегульована кодексом етики.

У свою чергу Європейський суд з прав людини (надалі – ЄСПЛ), коли оцінює участь прокурора у судовому процесі, має низку застережень. Зокрема у справі «Менчинська проти Російської Федерації» (скарга № 42454) даний судовий орган зазначив, що «оскільки прокурор або інша прирівняна посадова особа, висловлюючи думку про те, що касаційна скарга підлягає задоволенню або відхиленню, тим самим займає одну зі сторін розгляду, його участь може викликати для сторін відчуття нерівності [1, с. 26].

Тому важко не погодитися із висновком Григорчука М.В., що основним застереженням щодо ролі прокурора у судовому процесі є гіпотетична загроза рівності сторін, оскільки така ситуація може призвести до звуження поняття справедливого судового розгляду у значенні п. 1 ст. 6 Конвенції. Висловлена позиція ЄСПЛ подається через створення для неї (сторони, на якій виступає прокурор чи сам факт участі прокурора як сторони) істотної незручності порівняно з іншою стороною [1, с. 26]. Тобто, особливий статус прокурора має певний психологічний вплив на інших учасників.

Разом з тим, зазначений перелік принципів та засад діяльності прокуратури доводить, що відсутній тиск чи інше порушення рівноваги між правами та обов'язками прокурора та інших учасників господарського процесу.

Також, слід зазначити, що Рекомендації CM/Rec(2012)11 зазначають про три напрямки діяльності органів прокуратури: представництво прокурором спільних чи публічних інтересів; нагляд за діяльністю державних органів та інших юридичних осіб в інтересах держави; співробітництво між прокуратурами різних держав на національному та міжнародному рівні.

У свою чергу, Конституція України також вказує на такий напрямок діяльності органів прокуратури як представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Закон України «Про прокуратуру» деталізує на яких підставах і за яких умов прокурор наділяється правом представляти інтереси держави в суді.

До таких виключних випадків належать: наявність порушення або загрози порушення інтересів держави, при чому захист таких інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження; у разі відсутності такого органу.

Також цей нормативний акт містить перелік обмежень щодо того, інтереси яких юридичних осіб заборонено представляти органам прокуратури та виключення з цього переліку.

Таким чином, як законодавство України, так і європейське законодавство наділяє органи прокуратури правовим статусом представника держави в господарському процесі. Ця категорія справ відрізняється кінцевою метою, на досягнення якої спрямовані зусилля прокурора, а саме захист інтересів держави та суспільства.

Водночас, прокурор має обґрунтувати підстави представництва, оскільки лише після цього закон дозволяє виконувати покладені на цей орган функції.

Останнім часом багато уваги приділяється даному питанню в тому числі і судовою владою. Так, Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду розглянув результати експертного дослідження «Практика Верховного Суду у справах за участі прокурора у некримінальних провадженнях». Дане дослідження відбулося завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) на виконання програми «Справедливість для всіх».

Автором дослідження Тетяною Цувіною вивчено практику Верховного Суду цієї категорії справ та враховано практику ЄСПЛ щодо забезпечення права на справедливий судовий розгляд.

Складність у доведенні порушення інтересу держави полягає в тому, що немає чіткого визначення у чому саме полягає такий інтерес. Наприклад, є категорія справ, де прокуратура звертається з позовом в інтересах органу місцевого самоврядування. Предметом позову є визнання недійсним договору про закупівлю та застосування наслідків недійсності правочину та стягнення коштів.

Підставою для позовних вимог стало вчинення відповідачем антиконкурентних дій, які призвели до спотворення результатів закупівель.

Такого типу поведінка негативно впливає на прозорість закупівель, конкуренцію під час їх проведення, чим порушує в першу чергу економічні інтереси держави.

З іншого боку, участь у закупівлі окрім двох учасників, які вчинили антиконкурентні дії, взяв третій учасник, пропозиція якого була вище за пропозицію інших двох учасників.

Якщо прибрати учасників, які вчинили антиконкурентні дії, то пропозиція третього учасника була б акцептована, у зв'язку з чим орган місцевого самоврядування змушений був би витратити на товар більшу суму бюджетних коштів.

Питання полягає у тому де саме порушено інтерес держави. Під час вчинення антиконкурентних дій чи під час можливого акцептування дорожчої пропозиції третього учасника.

Перший варіант порушення інтересів держави має довгострокову перспективу, яка полягає у тому, що суб'єкти господарювання у разі задоволення позовних вимог понесуть матеріальну відповідальність, а також не зможуть приймати участь у закупівлях протягом трьох років. Крім того, це також вплине на інших учасників закупівель у якості профілактики таких порушень у майбутньому.

Другий варіант порушення інтересів держави полягає у короткій перспективі, зокрема конкретно в цій закупівлі на підставі договору, укладеного з учасником, який вчинив антиконкурентні дії вдалося зекономити бюджетні кошти.

Виходячи з того, що позов подано до учасників, які порушили законодавство шляхом спотворення результатів торгів, то прокуратура захищає інтереси держави у тому числі в довгостроковій перспективі.

Також суперечлива ситуація у позовах, предметом яких є здійснення будівельних робіт не у відповідності із проектно-кошторисною документацією.

З одного боку виступає орган місцевого самоврядування, представник якого стверджує, що прокуратура направляючи до господарського

суду позов про стягнення штрафних санкцій, створює безпідставно перепони суб'єкту підприємництва у здійсненні господарської діяльності, оскільки об'єкт будівництва побудовано і він успішно функціонує.

Водночас, під час виконання робіт підприємство-підрядник відхилилося від проектно-кошторисної документації на суму понад 20 % від вартості будівельних робіт. Таке відхилення не вплине на безпечність користування об'єктом будівництва, але порушує будівельне законодавство.

Такого роду позови також мають довгостроковий вплив на господарюючих суб'єктів, примушуючи їх через сплату штрафних санкцій дотримуватися будівельних норм під час виконання договорів підряду.

Таким чином, участь прокурора у господарському процесі передбачає не лише захист інтересів держави в суді, але й здійснює профілактику порушення норм чинного законодавства.

### Література:

1. Григорчук М. В. Правова характеристика прокурора у господарському процесі України та практика Європейського суду з прав людини. *Історико-правовий часопис*. 2021. № 1(16). С. 23–28 (посилання: <https://library.krok.edu.ua/ua/kategoriji/statti/1332-pravovakharakterystyka-prokurora-u-hospodarskomu-protsesi-ukrainy-ta-praktykayevropeyskoho-sudu-z-prav-liudyny>) (дата звернення 19.11.2024).

2. Лапкін А. В. Участь прокурора у господарському судочинстві. *25 років господарській юрисдикції в Україні: досвід та перспективи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 трав. 2016 р.) / редкол.: В. Я. Тацій, П. В. Тихий, О. В. Бринцев та ін. X. : Право, 2016. 204 с. С. 81–85 (посилання: [https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12463/1/Lapkin\\_81-85.pdf](https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12463/1/Lapkin_81-85.pdf)) (дата звернення 19.11.2024).

3. Selivanov, M. V. (2017). Участь прокурора у господарському процесі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. (23), 126–128. Вилучено із <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/9730> (дата звернення 19.11.2024).

4. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 131-1.

5. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України № 1401-VIII від 02.06.2016 року.

6. Про прокуратуру: Закон України № 1697- VII від 14.10.2014 року.

7. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> (дата звернення 19.11.2024).

8. Про роль публічних обвинувачених поза системою кримінальної юстиції: Рекомендація Rec (2012)11 Комітету міністрів державам-учасницям. Режим доступу: [https://www.pravo.org.ua/files/rec\\_chodo\\_publ.pdf](https://www.pravo.org.ua/files/rec_chodo_publ.pdf) (дата звернення 20.11.2024).

9. «Менчинська проти російської федерації» (Menchinskaya v. Russia) (скарга № 42454/02). режим доступу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/952570> дата звернення 20.11.2024).

10. У КЦС ВС відбулася презентація експертного дослідження щодо участі прокурора у некримінальних провадженнях. *Офіційна сторінка Верховного Суду*. Вилучено із: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1696043/> (дата звернення 20.11.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-40>

## **ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

**Слободяник Тетяна Миколаївна**

*кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук  
Кременчуцький національний університет  
імені Михайла Остроградського  
м. Кременчук, Україна*

**Бондуrowa Яна Юрїївна**

*студентка 2 курсу факультету права, гуманітарних і соціальних наук  
Кременчуцький національний університет  
імені Михайла Остроградського  
м. Кременчук, Україна*

Цінова політика держави є ключовим елементом економічного розвитку. В Україні, як і в інших країнах із ринковою економікою, державне регулювання цін спрямоване на забезпечення економічної стабільності, соціальної справедливості та захист прав споживачів.

Державне регулювання цін – процес прямого або опосередкованого впливу держави на рівні та співвідношення цін з метою реалізації тієї чи іншої цінової політики [1].

Основні завдання державного регулювання цін:

- стримування інфляції;
- забезпечення соціальної захищеності вразливих категорій населення;